

This translation may not reflect the changes made since 2013-10-06 in the English original. Please see the Translations README for information on maintaining translations of this article.

Copyleft Nedir?

Copyleft, bir programın (veya başka bir çalışmanın) özgür yazılım haline getirilmesi, programın tüm değiştirilmiş ve genişletilmiş sürümlerinin de özgür yazılım haline getirilmesi için genel bir yöntemdir.

Bir programı özgür hale getirmenin en basit yolu, telif hakkını kaldırıp programı kamu malı haline getirmektir. Bu istekleri bu yönde insanların programı ve iyileştirmeleri paylaşmalarını sağlar. Ancak bu durum ayrıca işbirliği yapmayan insanların programı özel mülk yazılıma dönüştürmesine de neden olur. Bu insanlar, çok sayıda ya da az sayıda değişiklik yapar ve programı özel mülk bir ürün olarak dağıtırlar. Programı bu değiştirilmiş biçimde alan insanlar, özgün yazarın onlara sağladığı özgürlüğe sahip olamazlar; aradaki insanlar bu özgürlüğü yoketmiştir.

GNU Projesinde, hedefimiz, *tüm* kullanıcılara, GNU yazılımını yeniden dağıtmaları ve değiştirmeleri için özgürlük sağlamaktır. Aradaki insanlar özgürlüğü yokederlerse, birçok kullanıcıya sahip olduğumuz halde, bu kullanıcıların özgürlüğü olmayacaktır. Bu nedenle, GNU yazılımını kamuya açık hale getirmek yerine, "copyleft" uyguluyoruz. Copyleft, değiştirerek ya da değiştirmeyerek yazılımı dağıtan kimsenin, yazılımı kopyalamak ve değiştirmek isteyen kimselere bu özgürlüğü aktarmaları gerektiğini söyler. Copyleft, her kullanıcının özgürlüğe sahip olmasını garantiler.

Copyleft ayrıca diğer programcıların özgür yazılım eklemesi için bir güdü de oluşturur. GNU C++ derleyicisi gibi önemli özgür programlar yalnızca bu nedenden dolayı varlar.

Copyleft ayrıca geliştirdiği özellikleri özgür yazılıma aktarmak isteyen programcıların bunu yapması için izin almalarına da yardımcı olmaktadır. Bu programcılar, daha fazla para kazanmak için hemen hemen her şeyi yapacak olan firmalar ya da üniversiteler için çalışmaktadır. Bir programcı, değişikliklerini kamuya aktarmak isteyebilir ancak işvereni, değişiklikleri özel mülk bir yazılım ürününe aktarmak isteyebilir.

İşverene, gelişmiş sürümün özgür yazılım hariç olmak üzere dağıtılmasının yasadışı olduğunu açıkladığımızda, işveren, genelde bu yazılımı çöpe atmak yerine özgür yazılım olarak dağıtmayı tercih etmektedir.

Bir programı copyleft etmek için, ilk olarak telif hakkının olduğunu ifade ederiz; daha sonra yalnızca dağıtım terimleri değişmemişse, bu programdan elde edilen herhangi bir programın ya da bu program kodunun kullanım haklarının, değiştirme ve yeniden dağıtım haklarının herkese verildiği yasal bir araç olan dağıtım terimlerini ekleriz. Bu nedenle, kod ve özgürlükler yasal olarak ayrılamaz hale gelir.

Özel mülk yazılım geliştiricileri, telif hakkını kullanıcıların özgürlüğünü almak için kullanmaktadır; biz ise telif hakkını kullanıcıların özgürlüğünü garanti etmek için kullanmaktayız. İsmi, "telif hakkı"ndan [:copyright] "copyleft"e çevirmemizin nedeni budur.

Copyleft program üzerinde telif hakkını kullanmanın bir yoldur. Telif hakkında vazgeçmek anlamına gelmez; gerçekte, telif hakkından vazgeçmek copyleft'i imkansızlaştıracaktır. Copyleft kelimesindeki "left" ifadesi; İngilizce'deki "to leave" (terketmek, bırakmak) fiiline bir referans değildir; sadece "right" yönünün tersi yönü temsil etmektedir.

Copyleft genel bir kavramdır; ayrıntıları doldurmanın çeşitli yolları vardır. GNU Projesinde, kullandığımız özel dağıtım terimleri, GNU Genel Kamu Lisansı'nda biçimlerinde erişebilirsiniz) mevcuttur. GNU Genel Kamu Lisansı sıklıkla kısaca GNU GPL olarak adlandırılır. Ayrıca İnternette GNU GPL hakkında Sıklıkla Sorulan Sorular sayfası var. Ek olarak FSF'nin katılımcılardan gelen telif hakkı görevlerini niçin aldığına ilişkin bilgileri de okuyabilirsiniz.

Alternatif bir copyleft biçimi olan GNU Kısıtlı Genel Kamu Lisansı (LGPL) bazı (ama hepsi değil) GNU kütüphanelerine uygulanmaktadır. LGPL'i uygun kullanmak için daha fazlasını öğrenmek üzere, lütfen *Neden bir sonraki kütüphaneniz için Lesser GPL kullanmamalıyız* yazısını okuyun.

GNU Özgür Belgeleme Lisansı (FDL) değiştirilmiş ya da değiştirilmemiş ticari olan ya da olmayan biçimde herkese kopyalama ve yeniden dağıtma etkili özgürlüğünü sağlamak için bir kılavuzda, kitapta ya da başka bir belgede kullanılması hedeflenen bir copyleft biçimidir.

Uygun lisans bir çok rehberde, ve her bir GNU kaynak kodu dağıtımında içerilmiştir.

Bütün bu lisanslar kendi çalışmalarınıza, sizin telif hakkı sahibi olduğunuz varsayımıyla, rahatlıkla uyarlayabileceğiniz şekilde tasarlanmıştır. Uyarlama için lisansları değiştirmenize gerek yoktur, sadece çalışmada lisansın bir kopyasını barındırmanız, ve kaynak kodlarda uygun bir şekilde lisansa yönelik bildirimleri eklemeniz yeterlidir.

Birçok farklı program için aynı dağıtım terimlerinin kullanılması, çeşitli farklı programlar arasında kodun kopyalanmasını kolaylaştırmaktadır. Tümü aynı dağıtım terimlerine sahip oldukları için, terimlerin uyumlu olup olmadığının düşünülmesine gerek yoktur. Kısıtlı GPL, sürüm 2, dağıtım terimlerini genel GPL olarak değiştirmenize izin veren bir eklemeyi içerir, böylece kodu, GPL tarafından kapsanan başka bir programa kopyalayabilirsiniz. Lesser GPL'nin sürüm 3'ü, GPL sürüm 3'e bir istisna olarak eklenmiştir, uyumluluk böylece otomatikleşmiştir.

Eğer programınızı GNU GPL veya GNU LGPL ile copyleft yapmak istiyorsanız, lütfen lisans açıklamaları sayfasını tavsiyeler için ziyaret edin. Seçtiğiniz lisansın tüm metnini kullanmanız gerektiğini unutmayın. Her biri bütündür, ve kısmi kopyalara izin verilmemektedir.

Eğer kılavuzunuzu GNU FDL ile copyleft yapmak isterseniz, lütfen FDL metnininsonundaki yönergeleri, ve GFDL açıklamalar sayfasını inceleyin. Tekrar, kısmi kopyalara izin verilmemektedir.

Copyright © 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009 Free Software Foundation, Inc.

Bu sayfa a Creative Commons Attribution-NoDerivatives 4.0 International License ile lisanslanmıştır.

Çeviriye katkıda bulunanlar:

- Tahir Emre Kalaycı <tekrei+ceviri@gmail.com>, 2009.
- Çiğdem Özşar, 2009.
- Birkan Sarıfakioğlu, 2009.
- Serkan Çapkan, 2009.
- İzlem Gözükeleş, 2009.